

DE HAMERT, ONDERDEEL VAN DE MAASDUINEN

De Stichting het Limburgs Landschap heeft in haar beleid en beheer gekozen voor een 'speerpuntbenadering'. Eén van die speerpuntgebieden is de oostelijke Maasoever, waarin o.a. het Nationaal Park de Hamert is gelegen. Om tot een verdere uitwerking van deze speerpunt-strategie te komen is er in samenwerking met het Staatsbosbeheer opdracht gegeven voor de opstelling van een 'Ecologisch stimuleringsplan Maasduinen'. De ecologische potenties van het gebied tussen Maas en rijksgrens van Venlo tot Gennep zijn hierin onder de loupe genomen. Tegelijkertijd is er in opdracht van het 'Overlegorgaan Nationaal Park de Hamert' een nieuw 'Beheers- en Inrichtingsplan' opgesteld. Dit werd noodzakelijk onder andere in verband met de voorgestelde uitbreiding in noordelijke richting. Beheersamenwerking met de gemeente Bergen en particulieren in dit toekomstig 3.500 hectaren grote gebied, kan nu nog verder worden geoptimaliseerd. Logisch om dan ook de naam om te dopen tot 'Nationaal Park Maasduinen'.

Beide plannen zullen op korte termijn gepresenteerd worden. Als er iets duidelijk is geworden, dan zijn het wel de enorme mogelijkheden die er in deze regio nog aanwezig zijn om natuurgebieden verder uit te breiden en in kwalitatief opzicht te verbeteren. Door het gebied als een totaal te bekijken worden de ecologische relaties pas echt duidelijk. Relaties op verschillende niveaus! De Kraanvogel gebruikt het gebied als pleisterplaats op zijn reis van Scandinavië naar Andalusië. Op nationaal niveau kan het gebied gezien worden als de schakel tussen natuurgebieden in het 'Rijk van Nijmegen' in het noorden en het 'Swalm, Nette, Meinweggebied' in het zuiden. Maar ook in west-oost richting is er perspectief: de Bever heeft zich waarschijnlijk vanuit Duitsland gevestigd in de Eckeltse beek en recent werd er een exemplaar waargenomen te Arcen. Ligt er een ecologische Maas-Rijn verbinding in het verschiet?

De oostoever van de Maas ten noorden van Venlo beschikt over een aantal sterke punten. Er heerst nog rust en de versnippering van natuurterreinen is er relatief gering. De gordel rivierduinen kan tot het grootste complex van Europa gerekend worden. Over een lengte van circa veertig kilometer komen twee kerngebieden van de Ecologische Hoofd Structuur, te weten de Maas en de rivierduinen, parallel en op veel plaatsen ook aaneensluitend voor. Belangrijker is echter nog dat er loodrecht op deze gordel op zeer korte afstand een geweldige geo(morfo)logische en daarmee ook ecologische variatie kan worden aangetroffen. Over een afstand van slechts drie kilometer doorkruis je achtereenvolgens: het voedselrijke Maasdal, de voedselarme rivierduinen met uitgestoven laagten, afvoerloze kommen (oostelijk van de duinen) en tot slot de voedselrijkere Rijnterrassen. Oorspronkelijk kunnen er drie kwelzones worden onderscheiden: aan weerszijden van de stuifduinengordel en langs de steilrand die wordt gevormd door hoger gelegen Rijnterrassen. Plaatselijk doorsnijden kleine waterstroompjes het gebied en brengen hiermee nog extra variatie.

Zwakke punten zijn er natuurlijk ook. Met name de eertijds natte gebieden zijn omgevormd tot goed ontwaterde cultuurgronden. Bekend is dat er vroeger oostelijk van de stuifduinengordel geschaatst kon worden van Arcen naar Venlo. En nog maar in de zeventiger jaren is de ruilverkaveling 'Bergen' uitgevoerd, waarna de vennen op de Hamert structureel verdroogden. Ooste-

lijk van de duinengordel kunnen nog aanwezige kwelstromen beter benut worden. Gebieden als Bleijenbeek, het Gocher veen, het Wellsche Meer, het Heerenveen, het Holterbruch en het Vreewater zouden hiermee iets van hun oude glorie terug kunnen krijgen. Westelijk van de rivierduinen bevinden zich de meer grondwaterafhankelijke en thans grotendeels verdroogde systemen zoals bijvoorbeeld het Heulöer- en Lommerbroek. Ook deze zouden hersteld moeten worden.

Utopieën? Ik denk het niet, zwakke schakels kunnen immers door inrichting en beheer weer versterkt worden. Daar waar natuurterreinen in het verleden met name werden gerealiseerd in het stuifduinengebied, kunnen tegenwoordig meer en meer randzones worden toegevoegd. Cultuurgronden op 'Landgoed de Hamert' die in 1985 als pachtgrond verder ontwaterd werden, zijn nu als natuurterrein in beheer. Het interne (heide)beheer zoals dat de laatste tien jaar is uitgevoerd, komt in deze uitgave uitgebreid aan bod. De eerste resultaten worden ook gemeld. Toch blijft het wat behelpen voor de beheerder, zolang de externe omstandigheden niet effectief beïnvloed kunnen worden.

Juist nu ontstaan er echter goede mogelijkheden het externe beheer op te pakken. Ter hoogte van de Hamert maar ook op Landgoed Arcen wordt inmiddels vrijwel de gehele zone tussen de Maas en de Rijksgrens als natuurgebied beheerd. Hier kan nu dus ook in west-oost richting gewerkt worden aan de ontwikkeling van de ecologische potenties. De vernatting van een circa 60 hectaren groot gebied rondom het Heerenveen is thans in voorbereiding. Natuurvriendelijke oevers en het 'Zandmaasproject' zullen in de nabije toekomst nog een extra dimensie toevoegen. Grootschalige ontgrondingen net buiten het Nationaal Park bij Wemb zullen als natuurgebied worden opgeleverd. Grensoverschrijdende koppeling kan hier gemakkelijk worden gerealiseerd. Natuurlijk zou vliegveld Laarbruch dan wel definitief moeten sluiten.

De oostoever van de Maas zal door de verdere groei van het areaal natuurterreinen, waterconservering en bevordering van de rust geleidelijk uitgroeien tot een natuur- en recreatiegebied van formaat, een beetje Veluwe in Noord-Limburg, maar dan gevarieerder!

Stichting het Limburgs Landschap
René Gerats

Het kleurenwerk in dit nummer werd mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van:

Stichting
het Limburgs
Landschap

opgericht 31 juli 1931

